

Rippl-Rónai József (1861-1927)

Vöröskontyos női fej, 1891.

Olaj, vászon, 41x32 cm
Jelezve középen lent:
(az olajfestékbe bekarcolva)
J. Rippl-Rónai 1891.

Kiállítva:

- A katalógusokban hasonló címen szereplő képek miatt feltehetően: Rippl-Rónai József impressziói 1890-1900. Royal Szálló 1900. 188. sz.
- Rippl-Rónai József kollektív kiállítása. Merkur Palota, 1902. 282. sz.

Reprodukálva:

- Bernáth Mária: Rippl-Rónai József. Budapest, 1998. V. színes tábla.
- Rippl-Rónai katalógus, MNG., 14. kép

Kikiáltási ár: 7 500 000 Ft

Rippl-Rónai József: Vöröshajú női fej, 1892 körül
Pasztell, vászon, 30,3x21 cm, Magántulajdon

Vallomás

E kis női portré analízisekor nehezen tudom a műértelmezés objektivitást igénylő módszerét követni. A *Kalitkás nő*, az *Ágyban fekvő nő*, az *Öreganyám* – hogy Rippl-Rónainak csak a korai főműveit említsem – nyilvánvalóan emblematikusabb módon foglalják magukba és sugározzák a művészi teljesítményt. Mégis úgy hiszem, hogy képünk, és az ugyanebben az időben készült néhány hasonló kis női portré beszél a legközvetlenebbül azon a tartalmilag és formailag egyaránt kimerült művészi nyelven, amely egy újszerű ars-poetica foglalataként értékelhető. A kép megrendítő nyíltsága nyugtáz le.

Az ebben az időben készült főműveken ezt a festői érzékiséget és érzékenységet már egy sajátos képi rend fejele ki – a vonaljátékra koncentrálva, vagy egy elegáns dekorativitással építve fel „műzeumi művet” a kompozíciót. E kis kép viszont igen személyes vallomás, melynek során meghatározható módon lepleződik le az az életérzés, amely Rippl-Rónai műveit előhívja, és egyben elénk tárul az az ösvény is, amelyet a művészi önkifejezés tömördek lehetséges elágazása közül önmagának kijelölt.

A kép művészi eszközei

A *Vöröskontyos női fej* című kép az 1998-as Magyar Nemzeti Galéria-beli nagy Rippl-Rónai kiállításon még nem került látóköreinkbe, amit a kiállítás egyik rendezőjeként igen szomorúan nyugtázok. A kép első nyilvános megjelenése épp a Mű-Terem Galériának a nagy kiállításhoz csatlakozó Rippl-Rónai kamara-tárlatán szerzett számomra boldog meglepetést.

Rippl-Rónai 1889-ben kezdett Munkácsytól elszakadni, ekkor kezdődik ú.n. „fekete” korszaka. A *Nő fehérpettyes ruhában* (1889) című képével indítja új stílusát és ez a stílus kimunkáltan, valamint egyértelműen tükrözve a művész magáratalálását, az 1891-es évben teljessé válik.

A *Vöröskontyos női fej* című kép témájában egyszerű és közvetlen, de stíluseszközei segítségével ez az egyszerű téma varázslatosan átlényegül. A kép felülete tükörsima. A művész az olajfestéket olyannyira vékonyan terítette a fehérre alapozott finom vászonra, hogy annak szövete úgyszólván mindenütt áttetszik. Érdekes, hogyha ezidőben pasztellel készült hasonló jellegű női fejet, szokatlan eljárást követ: nem pasztellpapíron vagy deklin készül a kép, hanem ugyancsak vásznon. Ez az eljárás világosan megmutatja, hogy a művésznek az elérni kívánt hatáshoz – vagyis az olajképen is a pasztellszerű megjelenéshez – mennyire szüksége volt erre a felületi mikrovibrálásra. Nyilvánvaló, hogy ezt a hatást már eleve belekomponálta a műbe. Ahhoz, hogy az ábrázolás éteri könnyűségű és lebegő legyen, így teremti meg a technikai alapot.

A kép nyilván hasonlított az aktuális modellre, mégsem tekinthetjük „valaki” arcképének. A művész maga így vall erről Emlékezéseiben: „Amikor tehát a pemzlit kezembe fogom, vagy a paszteles skatulyát kinyitom, akkor a modell már tulajdonképpen csak mint emlékezetem, vagy impresszióm támogatója, az esetleges tévedéseknek korrekтора szerepel.” Ez a lazúros, áttetsző festés, a körvonalakat úgyszólván teljesen feloldó fátyolos sfumato – ahol inkább sejtjük, semmint tudjuk a csak intonált formák kezdetét és végét – többről beszél, mint az ábrázolt modell személye. Rippl-Rónai egy ideálról vall itt nekünk, amely sokkal inkább jelenés, mint valóság, sokkal inkább a „nőiség” fogalmát körüljáró, vagy azt leképező – de itt csak szuggerált látomás.

Ismerjük Rippl-Rónai oeuvre-jében a női portrék fontosságát. Állandó vallomástételek e képek, de soha többé nem ennyire elvontan, ennyire vallomásszerűen, mint a nagyon korai portrékban és speciálisan képünkben, a *Vöröskontyos női fej*ben.

A szignatúra

Külön figyelmet érdemel a kép szignatúrája, mert a művész igen kevés festményét hitelesítette ily módon. 1889-ben történt névmagyarosítása előtt a Rippl családnév szerepel képein. A Rippl-Rónai forma arról árulkodik, hogy a változtatásra már kicsit későn szánta el magát. Láthatóan nehezebbé esik a Rippl nevet, amelyhez már néhány számára fontos műve kötődött, most egyik percről a másikra átadni a feledésnek. 1889-92 között időnként eredeti vezetéknevét a Rippl-t, és a magyarosítottat, a Rónait együtt használja. 1892 után ezzel a megoldással már nem találkozunk. Érdekes azonban, hogy a Rippl-Rónai forma – mondhatnánk úgy is, hogy mint a művész önazonossága – minden egyéb vonatkozásban rögződött, csak művei szignatúrájában tért át teljesen a Rónaira.

Bernáth Mária

